

Göteborg den 14 januari 2025
Havs- och vattenmyndigheten
havochvatten@havochvatten.se

Synpunkter på remiss om förbud mot trålfiske efter pelagiska arter i del av centrala Östersjön innanför territorialhavets gräns, dnr 2024-003930

Sveriges Fiskares PO (SFPO) företräder cirka 230 fiskefartyg som företrädesvis är verksamma inom det demersala fisket. Vi har medlemmar längs hela den svenska kusten - från Strömstad till Kalix. SFPO står för ett långsiktigt hållbart fiske och våra medlemmar är bland de bästa när det handlar om selektivitet, skonsamhet och kvalitet.

Ärendet

Regeringen beslutade den 19 maj 2022 att ge Havs- och vattenmyndigheten (HaV) i uppdrag att genomföra ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgrensens förfartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön, i syfte att utvärdera effekterna på sill- och strömmingsbeståndens biomassa samt deras storleks-, bestånds- och åldersstruktur. I en utökning av uppdraget anges att området ska inkludera delområde 25 för att inkludera samtliga förvaltningsområden för sill och strömming i Östersjön, men exkludera Halland och Västra Götaland från uppdraget. Havs- och vattenmyndigheten önskar nu få synpunkter på förslag till föreskrifter och konsekvensutredning.

SFPO:s Synpunkter

SFPO inser att HaV i stor utsträckning är bunden av uppdragets formulering och har att leverera ett förslag på reglering. Likväl vill SFPO påpeka att uppdraget vilar på synnerligen bräcklig grund. Den svenska debatten och svenska forskare har haft starkt fokus på möjliga effekter av fiske, och då främst det storskaliga fisket; man har inte beaktat miljöfaktorer i tillräcklig utsträckning. Det är känt att miljösituationen i Östersjön potentiellt kan påverka hela ekosystemet, från näringsinnehållet i födoorganismer via fisk till toppredatorer som säl.¹

Mycket av debatten har handlat om avsaknaden av större strömming. Läser man arbetsgrupprapporten från ICES noga framgår att större strömming i stor utsträckning verkar ha lidit svältdöden.²

Vad gäller områdena 30 och 31 skriver ICES: *"The decrease of SSB, which started in 2020 and continued in 2021 and 2022, is presumed to be largely a consequence of a change in the food chain, which caused a remarkable decrease in weight at age, deteriorated body condition and even starving and dying especially among the larger herring."*

Vad gäller centrala Östersjön visar figur 4.2.3 i nämnda rapport en dramatisk minskning av kroppskondition (vikt vid ålder) för äldre strömming strax innan år 2000. Är dessa två iakttagelser ett resultat av fiske – knappast, det är brist på föda. Det är också vad finska forskare menar. Dessa drar i en rapport slutsatsen: "Bottenhavets strömmingar är feta och har gott om föda."³

Det kan vara många olika orsaker till den stora strömmingens svält och återhämtning. En möjlig faktor som knappt nämnts i den svenska debatten är vitmärlans dramatiska nedgång. I en rapport från den svenska miljöövervakningen framgår: "Vitmärlans dominans i många av Östersjöns och Bottniska vikens mjuka botten är emellertid bruten i många områden. En plötslig nedgång konstaterades kring år 2000 i Bottniska viken och en mer utdragen nedgång har skett i delar av Egentliga Östersjöns kustområden."

och vidare,

"Vitmärlan är viktiga i födoväven. De fettrika och ur födosynpunkt högvärdiga djuren äts av en rad fiskar som till exempel strömming, sik och hornsimp. På senare tid har kopplingar setts mellan dålig kondition hos strömming och låga antal av vitmärlor under den tiden då märlornas antal var långvarigt reducerade. Sämre kondition hos strömming kan sedan ge utslag i form av försämrad kondition och hälsostatus på högre nivåer i näringsväven som torsk och sälar."⁴

Dessa iakttagelser visar en häpnadsväckande god tidsmässig korrelation med nedgången i kondition (svält) hos äldre strömming i ICES rapport ovan.

Längst kusten i egentliga Östersjön (område 25 som uppdraget pekar ut), där HaV:s reglering nu träffar, rapporterar nu småskaliga fiskare om goda fångster av strömming i god

¹ Karlsson, A. M. L. et al. 2020. Linking consumer physiological status to food-web structure and prey food value in the Baltic Sea. *Ambio* 2020, 49:391–406. (se figur 2).

² ICES. 2024. Baltic Fisheries Assessment Working Group (WGBFAS). ICES Scientific Reports. 6:53. 628 pp. <https://doi.org/10.17895/ices.pub.25764978>

³ <https://www.luke.fi/sv/nyheterna/bottenhavets-strommingar-ar-feta-och-har-gott-om-foda>

⁴ <https://www.sverigesvattenmiljo.se/content/vitmarlan-ostersjons-mjukbottenkung-pa-glid>

kondition⁵. Vi frågar oss också hur HaV, i det nu skisserade försöket, ska kunna skilja effekter av regleringen från den nu uppåtgående trenden för strömmingen som är kopplad till miljöfaktorer. Förmodligen är det en omöjlig uppgift.

Vår slutsats är att regeringsuppdraget vilar på högst osäker vetenskaplig grund och riskerar att bli ett slag i luften. Det sorgliga är att HaV:s förslag till reglering riskerar att slå ut det debatten vurmar för – det småskaliga fisket med potential (idag finns ej tillräcklig efterfrågan) för ett fiske för direkt användning som livsmedel samt detta fiskes infrastruktur.

Havs- och vattenmyndighetens förslag till reglering

I det ursprungliga uppdraget sägs: " Havs- och vattenmyndigheten ska inom respektive försöksområde kunna möjliggöra att ett visst yrkesfiske kan bedrivas. Sådan möjlighet bör kunna ges till försöksverksamhet, småskaligt fiske och det fiske som bedrivs av lokal eller regional betydelse och fiskar för direkt användning som livsmedel." (Vår understrykning)

I det utökade uppdraget i myndighetens regleringsbrev för 2023 sägs: " Havs- och vattenmyndigheten ska fortsatt kunna möjliggöra att ett visst yrkesfiske kan bedrivas. Sådan möjlighet bör kunna ges till försöksverksamhet, småskaligt fiske och det fiske som bedrivs av lokal eller regional betydelse och fiske för direkt användning som livsmedel." (Vår understrykning)

Under rubriken "Skälen till regeringens beslut" i det ursprungliga uppdraget står att läsa:

"Vid upprättandet av försöksområdena behöver det nuvarande fiskets bedrivande beaktas så att det inte drabbas oproportionerligt hårt samtidigt som försöksområdet utformas så att orsakssamband och effekter på mängden och andelen stor sill och strömming kan utvärderas. Det är viktigt att ett fiske av lokal och regional betydelse samt fiske för direkt användning som livsmedel kan fortgå samtidigt som det säkerställs att syftet med forskningsförsöket inte motverkas." (Våra understrykningar)

Den första formuleringen gör villkoret om direkt användning som livsmedel obligatoriskt för möjligheten till undantag; formuleringen i det utökade uppdraget gör inte det. När regeringen ovan utvecklar sina skäl till beslut framgår tydligt att hänsyn till lokal och regionalt fiske ska tas och att fiske för direkt användning som livsmedel inte är ett oundvikligt krav för undantag. SFPO finner detta mycket förvirrande – vad är det som gäller? Det står dock klart att HaV har valt att tolka förbistringen på hårdast möjliga sätt.

Inom både nationella och EU-gemensamma målsättningar prioriteras småskaligt fiske. Småskaligt fiske med garn är på grund av säljsituationen omöjligt, endast fiske med trål är möjligt. HaV:s förslag till reglering riskerar att slå ut det småskaliga fisket och detta fiskes infrastruktur.

SFPO anser därför att fartyg <24 meter ska undantas från det föreslagna förbudet mot trålfiske.

⁵ <https://www.sn.se/nyheter/oxelosund/artikel/trots-krislarm-michael-gar-mot-strommen-mer-fisk-an-pa-25-ar/r9w053vj>, Samt Mikael Johnsson/KR 59 och Stefan Nilsson/KR 82.

SVERIGES FISKARES PO

Peter Ronelöv Olsson
Ordförande

Fredrik Lindberg
Ombudsman

Ingemar Berglund
Utredare

Kopia till

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.registrator@regeringskansliet.se

Dan Ericsson
dan.ericsson@regeringskansliet.se